

1994

2

**POMAGAMY
SOBIE
W PRACY**

OPOLSKI KWARTALNIK
INFORMACYJNO-METODYCZNY

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smółki
w Opolu

POMAGAMY SOBIE W PRACY

Opolski kwartalnik informacyjno - metodyczny

Rocznik XXXIX

Nr 2

Opole 1994

Zespół redakcyjny:

Małgorzata Bartoszewska

Alicja Bujak

Joanna Czarkowska - Pasierbińska

Violetta Łabędzka

Hanna Jamry

Piotr Polus

Anna Śliwińska

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smółki

45-081 Opole, ul. Piastowska 18 - 19

Tel. red. 372-25 wew. 235 i 364-74

Pracownia Małej Poligrafii WBP w Opolu

Nakład 200 egz.

Spis treści

Piotr Polus - Kronika działalności bibliotek woj. opolskiego.....	5
Małgorzata Bartoszevska - "Życie i działalność polityczna Tadeusza Kościuszki". Pisemny kwiz dla młodzieży.....	17
Aleksandra Paniewska - "Poszedł nasz Kościuszko przez ten polski kraj..."	22
Grodków w galerii Jana Uhlaka.....	37
Alicja Bujak - Nowe serie wydawnicze (c.d.).....	38
Joanna Niedzielska - Halina Snopkiewicz (Zestawienie bibliograficzne)	47
Anna Śliwińska - Kalendarz rocznic, akcji i obchodów (II kwartał 1994 r.)	52
Apel Zarządu Okręgu SBP.....	60
Komunikat Związku Zawodowego "Solidarność"	63

Piotr Polus

Dział Instrukcyjno-Metodyczny

KRONIKA

(styczeń - grudzień 1993 r.)

Podstawowe dane liczbowe

Sieć

W 1993 r. w woj.opolskim działało 339 bibliotek publicznych, w tym na wsi 248. Likwidacji uległo 11 filii bibliotecznych (2 w mieście, 9 na wsi). Sieć bibliotek uzupełniało 85 punktów bibliotecznych, z których 61 znajdowało się na wsi.

Zbiory

W ubiegłym roku w naszych bibliotekach publicznych znajdowało się 4 379 786 wol. Do wszystkich bibliotek zakupiono 80 741 wol. Wskaźnik zakupu książek na 100 mieszkańców wyniósł 7,8 wol.

Czytelnicy wypożyczenia

W 1993 r. w bibliotekach publicznych woj.opolskiego zarejestrowanych było 181 478 czytelników, którzy wypożyczyli na zewnątrz 3 550 881 wol.

Pracownicy

W minionym roku w bibliotekach publicznych naszego województwa zatrudnionych było 537 pracowników działalności podstawowej, w tym 314 na etatach, a 223 w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Likwidacja bibliotek

W 1993 r. w woj. opolskim zlikwidowano 11 filii bibliotecznych. Najwięcej bibliotek zlikwidowano w sieci MiGBP Biała, były to filie w Gostomi.

Kolnowicach, Pogórze i Radościni.

Likwidacji uległy również filie biblioteczne w: Tarnowie Grodkowskim (MiGBP Grodków), Kietrze (MiGBP Kietrz), Biadaczu (MiGBP Kluczbork), Zalesiu Śląskim (MiGBP Leśnica), Rzędziwojowicach (MiGBP Niemodlin).
Filia nr 2 (MiGBP Nysa), Filia nr 1 (GBP Łambinowice).

Nowe placówki biblioteczne

Filia w Białej Nyskiej

Na bazie księgozbioru po zlikwidowanej Filii nr 2 w Nysie od podstaw zorganizowano bibliotekę w Białej Nyskiej. Placówka ta jest biblioteką publiczno-szkolną.

"Biblioteka Austriacka - Österreich Bibliothek" w Opolu

29 maja uroczystie otwarto "Bibliotekę Austriacką - Österreich Bibliothek" mieszczącą się przy pl. Józefa Piłsudskiego. Biblioteka ta jest oddziałem WBP w Opolu. W uroczystości otwarcia udział wzięli: wicekanclerz Republiki Austrii dr Erhard Busek, konsul generalny Republiki Austrii dr Emil Brix, wojewoda opolski Ryszard Zembaczyński i biskup diecezji opolskiej Alfons Nossol.

Biblioteka Austriacka jest specjalistyczną agendą gromadzącą piśmiennictwo autorów austriackich. Wszystkie zbiory biblioteka otrzymuje z Austrii, natomiast lokal i pracowników zapewnia WBP w Opolu. W okresie półrocznej działalności biblioteka ta zgromadziła 3 481 książek. Z jej usług korzystało 139 czytelników, którzy wypożyczyli 508 książek.

Gogolińska biblioteka

28 sierpnia oddano do użytku nowy lokal Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Gogolinie. Książnica wraz z czytelnią, oddziałem dla dzieci i innymi pomieszczeniami zajmuje 150 m². Ta najpiękniejsza obecnie biblioteka

publiczna w woj. opolskim znajduje się w centrum miasta. Została zaprojektowana do pracy bibliotecznej, wyposażono ją w nowe meble i sprzęt biblioteczny.

Przy bibliotece działa mała galeria sztuki. Jako pierwsze wystawiono prace krapkowickiego artysty malarza Adama Werwińskiego. W czytelnicy na życzenie czytelników podawana jest kawa lub herbata.

Jubileusze pracowników bibliotek

MiGBP Byczyna

Maria Szeliga - 20 lat

GBP Dobrzeń Wielki

Helmut Warzecha - 40 lat

Teofil Kotula - 40 lat

Adela Młynek - 25 lat

MiGBP Głubczyce

Czesława Bykowa - 35 lat

Franciszek Wilczyński - 25 lat

MiGBP Grodków

Daniela Koenigsberg - 40 lat

Janina Grabowiecka - 35 lat

Janina Wasilowska - 30 lat

MBP Kędzierzyn-Koźle

Stefania Smajek - 40 lat

Krystyna Robota - 35 lat

Małgorzata Skrzypczak - 25 lat

Helena Bulanda - 20 lat

MiGBP Kietrz

Czesław Żółkiewski - 25 lat

MiGBP Kolonowskie

Maria Jendrzey - 20 lat

MiGBP Krapkowice

Magdalena Glomb - 35 lat

Maria Bartoszyńska - 20 lat

Inga Gabrielczyk - 20 lat

MiGBP Lewin Brzeski

Genowefa Szreter - 35 lat

MiGBP Namysłów

Anna Król - 30 lat

Czesława Kozyra - 20 lat

MiGBP Niemodlin

Antonina Misztal - 35 lat

GBP Murów

Alicja Klimus - 25 lat

Edeltrauda Jaśkiewicz - 25 lat

MiGBP Nysa

Teresa Kowalska - 25 lat

Danuta Ostrowska-Chomyn - 25 lat

Halina Kaletowska - 20 lat

Krystyna Ząbek - 20 lat

MBP Opole

Teresa Jakubczak - 40 lat

Józefa Oblicka - 40 lat

Mirosława Podolak - 25 lat

Anna Kwiatkowska - 20 lat

Grażyna Pałasz - 20 lat

WBP Opole

Brygida Kluge - 30 lat

Elżbieta Knera - 30 lat

Krystyna Książek - 25 lat

Zofia Maliszewska - 20 lat

Alicja Młynarczyk - 20 lat

Teresa Zarwańska - 20 lat

Tadeusz Zarwański - 20 lat

MiGBP Ozimek

Krystyna Siedlaczek - 20 lat

MiGBP Paczków

Danuta Kuczera - 20 lat

GBP Pokój

Wiktoria Staińska - 20 lat

GBP Popielów

Monika Macioszek - 20 lat

MiGBP Wołczyn

Irena Żurkiewicz - 35 lat

Maria Kopaniecka - 20 lat

MiGBP Zawadzkie

Joanna Wieszolek - 35 lat

Krystyna Wieszczyńska - 20 lat

MiGBP Zdzeszowice

Irena Kulpok - 20 lat

Emeryci i renciści

Na emeryturę lub rentę przeszli pracownicy bibliotek:

MiGBP Xietrz - Czesław Żółkiewski

MiGBP Leśnica - Lidia Jałowy

MBP Opole - Jadwiga Cygan

WBP Opole - Wiesław Delinowski, Małgorzata Konik, Roman Sękowski

Jubileusze bibliotek

W 1993 jubileusze obchodziły:

45 rocznicę powstania - MBP w Kędzierzynie-Koźlu i MiGBP w Paczkowie

40 rocznicę powstania Filia w Nowej Cerekwi gm. Kietrz

30 rocznicę powstania Filia w Gierałticach gm. Wołczyn

"Powtórka przed maturą"

W marcu MBP w Kędzierzynie-Koźlu zorganizowała cykl spotkań dla młodzieży przystępującej do matury z dr. Piotrem Kowalskim z opolskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej.

Podczas czterech kolejnych sesji doktor Kowalski omówił następujące tematy:

- "Wzorcowa analiza i interpretacja wiersza",
- "Współczesne zagadnienia literatury emigracyjnej i krajowej",
- "Motywy chrześcijańskie w literaturze polskiej",
- "Problem żydowski w literaturze polskiej".

"Powtórka przed maturą" cieszyła się ogromnym zainteresowaniem uczniów przystępujących do egzaminu dojrzałości.

Chóralne śpiewanie

13 lipca w kościele św. Krzyża w Opolu (katedra) wystąpił austriacki chór "Singkreis Matzen". Artyści pod dyrekcją Antona Hofera wykonali utwory dawnych mistrzów i spirituals. Impreza zorganizowana została przez Bibliotekę Austriacką WBP w Opolu.

Nagroda wojewody

27 października w gogolińskim Urzędzie Gminy spotkali się animatorzy kultury województwa opolskiego. Dziesięciu laureatów odebrało z rąk wojewody opolskiego Ryszarda Zembaczyńskiego nagrody, przyznane za osiągnięcia w upowszechnianiu kultury. Wśród osób nagrodzonych była również Dorota Tbkarska-Ogorzały, kier. Filii w Prusinowicach (gm. Pakosławice).

Konkursy czytelnicze

W 1993 r. biblioteki publiczne woj.opolskiego były organizatorami 1098 konkursów literackich, plastycznych itp. W konkursach tych wzięło udział kilka tysięcy osób, głównie dzieci i młodzieży do lat 15.

25 maja z okazji Dnia Nysy odbyło się podsumowanie plastycznego konkursu "*Moje miasto, moja wieś*", w którym wzięło udział 70 dzieci. W trakcie podsumowania laureatom konkursu wręczono nagrody książkowe. Dzieci mogły obejrzeć wystawę wszystkich prac konkursowych oraz występ zespołu "Wesołe nutki" ze szkoły podstawowej w Bielicach.

7 października odbyło się uroczyste podsumowanie wojewódzkiego konkursu czytelniczego pn. "*Sam piszę i ilustruję książkę*", zorganizowanego dla uczniów szkół podstawowych przez WBP w Opolu. Na konkurs napłynęło 197 pięknie ilustrowanych książek, a wzięło w nim udział 265 dzieci w wieku od 7 do 15 lat. Organizatorzy przyznali 14 nagród i 30 wyróżnień.

Na konkurs dla twórców nieprofesjonalnych pn. "*Krajobrazy słowa*" zorganizowany przez MBP w Kędzierzynie-Koźlu napłynęło 75 prac. W podsumowaniu wyników konkursu, które miało miejsce w październiku, wzięło udział 55 uczestników. Nagrodzone prace MBP zamierza wydać drukiem.

Teatrzyk "Słoniątko"

W maju MiGBP w Nysie zorganizowała 34 spektakle teatrzyku kukiełkowego "Słoniątko". Występy teatrzyku obejrzało 2024 przedszkolaków i uczniów

młodszych klas szkół podstawowych.

Obchody 45-lecia MBP w Kędzierzynie-Koźlu

W dniach 28 V - 22 VI MBP w Kędzierzynie-Koźlu obchodziła 45 rocznicę powstania. Z tej okazji odbył się wernisaż wystawy o języku polskim "Chodzi mi o to, aby język giętki powiedział wszystko co pomyśli głowa". Z tej okazji Biblioteka zorganizowała również dwa spotkania z prof. Janem Miodkiem, w których wzięło udział 290 osób.

Dni Literatury dla Dzieci i Młodzieży

Od 4 do 7 maja trwały w Kędzierzynie-Koźlu "Dni literatury dla Dzieci i Młodzieży" zorganizowane przez Miejską Bibliotekę Publiczną.

4 V - odbył się uroczysty wernisaż wystawy "Polska ilustracja dla dzieci". Na wystawie zaprezentowano 132 prace polskich ilustratorów książek dla dzieci oraz przeprowadzono spotkanie z opolskim plastykiem Leszkiem Ołdakiem.

5 V - odbyło się podsumowanie konkursu plastycznego, w którym wzięły udział młodsze dzieci pn. "Bajkowe skojarzenia". Podsumowanie połączone było z wystawą prac pokonkursowych.

6 V - "Dzień autorski" - zorganizowano cztery spotkania autorskie z Janiną Zającówną oraz Bolesławem Orłowskim.

7 V - miał miejsce finał konkursu czytelniczego "Tajemnice przyrody" połączony z kiermaszem książek dla dzieci i loterią fantową.

Ogółem w "Dniach" udział wzięło ok. 800 młodych czytelników.

Pisarze w naszych bibliotekach

W minionym roku biblioteki publiczne woj. opolskiego gościły przede wszystkim pisarzy dla dzieci. Z najmłodszymi czytelnikami spotkali się W.Chotomska, J.Domagalik, B.Orłowski, J.Zającówna.

Ze swoimi czytelnikami spotkali się również pisarze z Opolszczyzny - J. Goczoł i T. Soroczyński.

Gość z Biblioteki Narodowej

We wrześniu w WBP Opolu z bibliotekarzami naszego województwa dwukrotnie spotkał się dr Jerzy Maj. Wygłosił on prelekcję nt. "Sytuacja obecna oraz perspektywy działalności bibliotek publicznych w Polsce". Gość z BN odwiedził również MiGBP w Gogolinie.

Sesja popularnonaukowa

15 listopada w sali kameralnej Filharmonii Opolskiej odbyła się sesja popularnonaukowa "*Śląsk - pogranicze kultur*", której organizatorem była WBP w Opolu. W sesji uczestniczyli przedstawiciele władz lokalnych, bibliotekarze, pracownicy naukowcy, studenci oraz goście z zagranicy.

Referaty wygłosili:

dr Teresa Smolińska (WSP Opole) - "Zderzenia kultur na Górnym Śląsku (na przykładzie lokalnych podań nazewniczych)",

prof. Joachim Glensk (Instytut Śląski w Opolu) - "Quo vadis, Silesia?",

dr Herbert Matuschek (Uniwersytet w Moguncji) - "Dwujęzyczności i interferencje językowe na Śląsku Opolskim",

Prof. Daniel Kadłubiec (Uniwersytet w Ostrawie) - "Wpływy czeskie w etnokulturze Śląska",

dr Zbigniew Zielonka (WSP Słupsk) - "Geografia kręgów kulturowych na Śląsku".

Referaty wygłoszone w trakcie sesji zostaną wkrótce wydane drukiem przez WBP w Opolu.

Lokalne święta

Biblioteki publiczne naszego województwa coraz częściej są współorganizatorami znaczących imprez kulturalnych, które towarzyszą uroczystym

obchodom dni miast i gmin. Do najciekawszych należały:

"Święto Miasta" w Zawadzkiem (3 - 4 lipca), otmuchowskie "Lato Kwiatów" (2 - 4 lipca) oraz "Wiosna Krapkowicka" (28 - 30 maja). Te lokalne święta charakteryzują się masowym udziałem mieszkańców oraz szeroką prezentacją własnych osiągnięć kulturalnych. Często odbywają się przy udziale miast partnerskich z zagranicy.

Małgorzata Bartoszevska

Dział Instrukcyjno-Methodyczny

"Życie i działalność polityczna Tadeusza Kościuszki".

Pisemny kwiz dla młodzieży.

Kwiz przeznaczony jest przede wszystkim dla uczniów szkół podstawowych. Można go wykorzystać jako sprawdzian wiadomości o powstaniu kościuszkowskim lub jako uzupełnienie większej imprezy poświęconej Tadeuszowi Kościuszce.

Uczestnicy otrzymują arkusze z pytaniami i w miejsce kropek wpisują odpowiedzi. Każda poprawna odpowiedź nagradzana jest odpowiednią liczbą punktów od 1-2 (punktacja zamieszczona jest przy odpowiedziach).

W odpowiedziach na pytania złożonych z dwóch członów, wskazane jest, aby dokonać podziału punktów. Za pełną odpowiedź należy przyznać 2 punkty, za niepełną 1 punkt.

Czas trwania kwizu ok. 30 minut, liczba uczestników dowolna, suma punktów możliwych do zdobycia - 44.

Podsumowanie wyników można przeprowadzić na dwa sposoby:

1. Prowadzący samodzielnie dokonuje podsumowania, kierując się odpowiedziami zamieszczonymi pod kwizem.
2. Prowadzący odczytuje odpowiedzi, a uczestnicy sami zliczają punkty.

Zwycięzcą zostaje ten z uczestników, który zdobył najwięcej punktów.

IMIE I NAZWISKO

KWIZ

LICZBA
PUNKTÓW

1. Podaj datę urodzin Tadeusza Kościuszki _____
2. Do jakiego Kolegium uczęszczał? _____
3. W którym roku i gdzie wstąpił do Szkoły Rycerskiej? _____
4. Który król przyznał mu stypendium i w którym roku? _____
5. Gdzie wyjechał na stypendium i jak długo tam przebywał? _____
6. O niepodległość jakiego kraju walczył? _____
7. W którym roku wrócił z Ameryki do kraju? _____
8. Kiedy odbyła się bitwa pod Dubienką? _____
9. Jaka rangę piastował w wojsku polskim? _____
10. Który kraj w Europie nadał mu tytuł honorowego obywatela? _____
11. Podaj datę wybuchu Insurekcji Kościuszkowskiej _____
12. Jakie warstwy społeczne brały udział w powstaniu _____
13. Gdzie złożył przysięgę Tadeusz Kościuszko? _____
14. Kiedy doszło do bitwy pod Raclawicami? _____

15. Kiedy ogłoszony został Uniwersał połaniecki? _____
16. Co nowego wprowadził uniwersał? _____
- _____
17. Podaj datę bitwy pod Szczekocinami _____
i bitwy pod Maciejowicami _____
18. W jakiej bitwie został ranny Kościuszko?
_____
19. Kto zwrócił wolność przywódcy powstania?
_____
20. Gdzie Kościuszko udał się na emigrację? _____
21. Gdzie i w którym roku zmarł Kościuszko?
_____
22. W którym roku sprowadzono ciało Naczelnika
do kraju? _____
23. Gdzie złożono zwłoki Kościuszki? _____
24. Jaki pomnik wystawili Polacy Kościuszcze? _____
25. W jakim kraju wystawiono najwięcej
pomników Tadeuszowi Kościuszce _____

26. Wymień nazwiska kilku malarzy
zajmujących się tematem powstania kościuszkowskiego

---

27. Które miasto w Polsce szczyci się obecnie
"Panoramą Racławicką"?

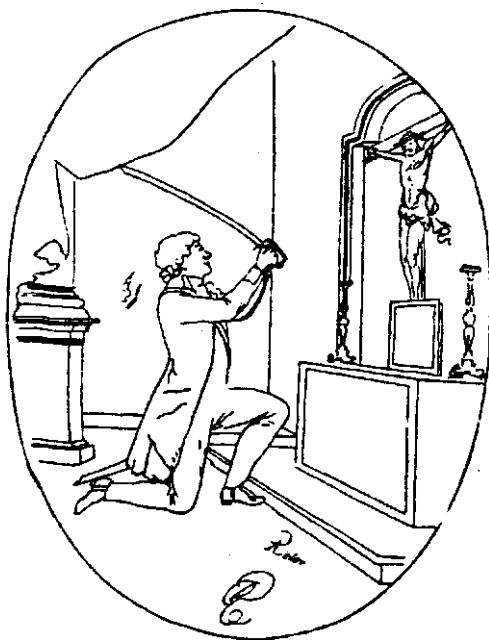
---

28. W którym z miast "Panorama Racławicka"
znajdowała się przed wojną?

OGÓLEM
PUNKTÓW

ODPOWIEDZI

1. 4 II 1746 (2 p.)
2. Kolegium Lubieszowskie (1 p.)
3. 1765, Warszawa (2 p.)
4. Stanisław August Poniatowski, 1769 (2 p.)
5. Francja (Paryż), 5 lat (2 p.)
6. Ameryka (1 p.)
7. 1784 (1 p.)
8. 1792 (1 p.)
9. Generał - major (2 p.)
10. Francja (1 p.)
11. 24 III 1794 (2 p.)
12. Szlachta, chłopci, mieszczaństwo (2 p.)
13. Na rynku krakowskim (2 p.)
14. 4 IV 1794 (2 p.)
15. 7 V 1794 (2 p.)
16. Zniesienie poddaństwa, ograniczenie pańszczyzny (2 p.)
17. Bitwa pod Szczekocinami 6 VI 1794 r.
bitwa pod Maciejowicami 10 X 1794 r. (2 p.)
18. Pod Maciejowicami (1 p.)
19. Car Paweł I (2 p.)
20. Francja, Ameryka, Szwajcaria (2 p.)
21. W Solurze (Szwajcaria) - X 1817 r. (2 p.)
22. 1818 r. (1 p.)
23. Na Wawelu (1 p.)
24. Kopiec w Krakowie (1 p.)
25. Ameryka (1 p.)
26. J. Matejko, J. Styka, W. Kossak, A. Orłowski (2 p.)
27. Wrocław (1 p.)
28. Lwów (1 p.)

Aleksandra Paniewska

Dział Instrukcyjno-Metodyczny

"Poszedł nasz Kościuszko przez ten polski kraj..."

24 marca br. przypada 200 rocznica wybuchu powstania kościuszkowskiego - jednego z najważniejszych powstań w naszej historii.

Zamieszczona poniżej propozycja montażu słowno-muzycznego poświęconego temu wydarzeniu skierowana jest do dzieci ze starszych klas szkoły podstawowej. Dobór tekstów, jak również ich podział na poszczególne kwestie można dowolnie modyfikować. Szczególnie pomocne do tego celu mogą okazać się następujące książki i czasopisma:

Książki:

1. Franćic M.: Insurekcja Kościuszkowska. - Kraków, 1988
2. Kajtoch J.: Bez tej miłości nie można żyć. Antologia. - Warszawa, 1984
3. Kopczewski S.: Wódz kosynierów Tadeusz Kościuszko. - Warszawa, 1974
4. Kowecki J.: Tadeusz Kościuszko. - Warszawa, 1960
5. Lubicz-Pochoński J.: Kościuszko na Ziemi Krakowskiej. - Warszawa, 1984
6. Ulotna poezja patriotyczna Oświecenia 1774-1797 / oprac. R.Kaleta. - Wrocław, 1977
7. Wałek J.: Dzieje Polski w malarstwie i poezji. - Warszawa, 1987
9. Życiorysy historyczne, literackie, legendarne / pod red. Z.Stefanowskiej, J.Tazbira. - Warszawa, 1980

Czasopisma:

1. Poradnik Bibliotekarza 1967 nr 6
2. Biblioteka w Szkole 1994 nr 1

Uzupełnienie muzyczne powinny stanowić pieśni patriotyczne, np. "Dalej chłopcy, dalej żywo", "Mazurek Dąbrowskiego", "Bartoszu, Bartoszu" itp. (płyty z tymi nagraniami znajdują się w Oddziale Zbiorów Muzycznych WBP i istnieje możliwość ich wypożyczenia).

Jeżeli biblioteka nie posiada płyt i kaset, ani sprzętu do ich odtwarzania, spotkanie może mieć charakter wieczornicy lub inscenizacji na szkolnym apelu.

Montażowi mogą towarzyszyć: kwiz o Tadeuszu Kościuszcze (zamieszczony w tym numerze "Pomagamy Sobie w Pracy") oraz wystawka tematyczna eksponująca książki i czasopisma dotyczące Tadeusza Kościuszki i powstania z 1794 roku.

W inscenizacji uczestniczy 11 dzieci:

N₁, N₂ - narratorzy

K - dziecko czytające kwestie Tadeusza Kościuszki

I, II, III ... VIII - osoby

N₁ Państwo polskie osłabione wojnami i konfliktami wewnętrznymi nie zdołało oprzeć się II rozbiorowi, który przeprowadzono w 1793 roku.

I Narodzie, niegdyś wielki, dziś w smutnej kolei,
Wyzuty z sił, bogactwa, sławy i nadziei ...
Dziś pod jarzmem zhańbienia, klęsków i niewoli
Dumnych jesteś igrzyskiem i pastwą swawoli.

(J. Jasiński, Wiersz do narodu)

N₁ Polacy nie chcieli zrezygnować z odzyskania niepodległości. Już na przełomie 1793/94 roku zaczęli przygotowywać powstanie, którego hasłem stały się słowa: "wolność, całość, niepodległość".

N₂ Do jego wybuchu doszło 24 marca. Na krakowskim rynku ogłoszono akt powstania, na mocy którego Najwyższym Naczelnikiem Siły Zbrojnej Narodowej został mianowany Tadeusz Kościuszko.

Na cichym podkładzie muzycznym

N₁ 4 lutego 1746

I Tadeusz Kościuszko urodził się w Meczowszczyźnie na Podlasiu, w rodzinie średnio zamożnej szlachty.

N₂ 1765

II Kościuszko wstąpił do Szkoły Rycerskiej w Warszawie, wybierając zawód oficera.

N₁ 1769

III Ukończył Szkołę Rycerską z tytułem inżyniera budowy fortyfikacji i sapersera i wyjechał na stypendium królewskie do Paryża, na okres 5 lat.

N₂ 1776

IV Wyjechał do Ameryki, gdzie brał udział w walkach o niepodległość Stanów Zjednoczonych, wsławiając się szczególnie w bitwie pod Saratogą.

N₁ 1784

V Wrócił do kraju ze stopniem generała armii amerykańskiej i sławą bojownika o wolność.

N₂ 1789

VI Otrzymał nominację na generała - majora wojsk koronnych.

N₁ 1792

VII Brał udział w wojnie z Rosjanami, odnosząc nad nimi zwycięstwo 18 lipca w bitwie pod Dubienką. Za zasługi wojenne został odznaczony Krzyżem *Virtuti Militari*.

N₂ 24 marca 1794

VIII Stanął na czele powstania narodowego.

N₁ Kościuszko w Krakowie przed wojskiem i tłumnie zgromadzoną ludnością złożył uroczystą przysięgę:

Motyw pieśni

K "Ja Tadeusz Kościuszko, przysięgam w obliczu Boga całemu Narodowi Polskiemu, iż powierzonej mi władzy na niczyj prywatny ucisk nie użyję, lecz jedynie jej dla obrony całości granic, odzyskania samowładności Narodu i ugruntowania powszechnej wolności używać będę. Tak mi Pa-

nie Boże dopomóż i niewinna męka Syna Jego”.

(T.Kościuszko, Akt powstania obywatelów,
mieszkańców województwa krakowskiego)

I Na krakowskim rynku

Wszystkie dzwony biją.

Cisną się mieszczany

Z wyciągniętą szyją.

II Zagrzmiały okrzyki

Jak tysięczne działa...

Swego bohatera

Polska wita cała!

III Wyszedł pan Kościuszko

W krakowskiej sukmanie,

Odkrył jasne czoło

Na to powitanie.

IV Odkrył jasne czoło,

Klęknął na kolana:

K - Ślubuję ci życie,

Ojczyzno kochana!

Ślubuję ci życie,

Ślubuję ci duszę

Za bożą pomocą

Wolność wrócić muszę!

Nie stoję tu w srebrze,
Nie stoję tu w złocie,
Lecz w pogardzie śmierci
W staropolskiej cnotcie! -

V Zabłysła mu w rękę

Szabla poświęcona:

K - Niech żyje - zawołał -

Litwa i Korona! -

VI I wzniosł ją oburącz

W to jasne zaranie:

K - Ogłaszam przed niebem

Narodu powstanie! -

(M.Konopnicka, Przysięga)

Motyw muzyczny

N₂ Kościuszko miał świadomość, że powstanie tylko wtedy ma szansę powodzenia, gdy całe społeczeństwo się zjednoczy.

K "Konieczną jest rzeczą, aby lud czuł, iż bijąc się przeciw nieprzyjacielowi powszechnemu znajduje w tym polepszenie losu swego, że stan jego nierównie będzie szczęśliwszy w uratowanej z niewoli Polsce, aniżeli gdy w niej obcy przewodzić będą."

(T.Kościuszko)

N₁ Do walki, obok szlachty, stanęło mieszczaństwo i chłopci mając nadzieję
na poprawienie swego bytu.

I Dalej chłopcy, dalej żywo,
Otwiera się na nas zniwo!
Rzućwa pługi, rzućwa radło,
Trza wojować, kiej tak padło.
Niech kobieta gospodarzy,
Niech pilnują roli starzy,
My parobcy, zagrodniki

(Pieśń kosynierów)

N₂ Wzmocniwszy swe siły powołaniem pod broń około 2 tysięcznego rekruta
"dymowego" - chłopów uzbrojonych w kosy - podjął Kościuszko próbę
przebicia się do Warszawy. Po drodze 4 kwietnia doszło do bitwy z kor-
pusem rosyjskim Aleksandra Tormasowa pod Raclawicami.

VI W Raclawickim polu
Świecą ranne rosy,
Migają się w jasnym słońku
Kosynierskie kosy.

Migają się kosy,
Nikt nie liczy wroga.
- Choć go będzie sto tysięcy,
Pójdziem w imię Boga!

VII Świeconą szablą

Pan Kościuszko skinał,
Jako orzeł w dwoje skrzydeł
Wojsko swe rozwinął.

II Runęli na Moskwę
Jak burzy nawała,
Odparły ich kartaczami
Te moskiewskie działa.

Runęli na Moskwę
Jeden raz i drugi,
Nakryło się pole trupem,
Krwi spłynęły strugi.

III Widzi pan Kościuszko
Te nieszczęsne boje,
Tak zakrzyknie: - Dalej za mną,
Kosyniery moje! -

I spośród skrzydeł
Jak orzeł się wzbija,
A lud za nim z wielkim krzykiem
- Jezus i Maryja! -
Aż wódz z dymów krzyknie,
- Ejże, moje chwaty!
Który tam z was gardziel zatka
Moskiewskiej harmaty?

Pieśń, "Bartoszu, Bartoszu"

N₁ O losach bitwy przesądziła bohaterska szarża kosynierów Kościuszki,
którzy przechwycili armaty wroga. Zasłynął tu zwłaszcza Wojciech
Bartosz, chłop, który pierwszy dotarł do stanowisk artylerii i własną
czapką zatkał lufę armaty.

IV Za mych czasów to słynął kum, Bartłomiej Głowacki,
Od Moskali on zginął, oj to Krakus był gracki!
Jak na wroga zwolali wiare z naszych powiatów,
Myśmy bili Moskali, bez pomocy magnatów.

Bartosz zaś nad wszystkimi jaśniał, jak dąb wspaniały,
Bo w krakowskiej też ziemi nikt nie dorósł mu chwały.
Raz pamiętam z wieczora w Raclawicach stojemy,
Wtem coś miga zza bora i Moskali widzimy.

Jak Kościuszko ich zoczył, kazał bębnić na bitwę,
Wtem Głowacki podskoczył, a miał kosę jak brzytwę.
Tam za borem armaty bronił oddział kozacki,
"Poczekajcie, psubraty!" krzyknął Bartosz Głowacki.

Jak wziął machać, wywijać, my też obces na wrogi,
Dalej ranić, zabijać, aż Moskale het w nogi!
Het, przez pola, przepaście, uciekali jak wściekli,
Myśmy armat dwanaście do Kościuszki przywlekli.

(G.Ehrenberg, Bartosz Głowacki)

N₂ Doceniając wkład chłopów w walkę z nieprzyjacielem Kościuszko ogłosił 7 maja w obozie pod Połańcem uniwersał, na mocy którego chłopci otrzymali wolność osobistą oraz obniżenie pańszczyzny.

K "Wolność nie może być inaczej obronioną jak tylko ręką ludzi wolnych albo doznających sprawiedliwości i słodczy rządu swojego

(T.Kościuszko)

Motyw muzyczny

N₁ Wygrana bitwa pod Racławicami i zwycięska insurekcja warszawska sprowokowały interwencję pruską.

5 czerwca dochodzi do bitwy pod Szczekocinami, która zakończyła się ciężką porażką wojsk powstańczych.

V Widzi Moskwa, że nie sprosta,

Gdzie odwaga taka.

Więc do boju na Kościuszkę

Przyzywa Prusaka.

VI Wieją orły, świecą kosy

Cichymi polami.

Stanął z wojskiem pan Kościuszko

Pod Szczekocinami.

VII Wpadła na nich jazda wroga

Jak gradowa chmura.

Krzyczą nasi: W imię Boga!

Krzyczy Moskwa: - Hura!

I Jak dwa wichry, tak się starli,
Az z krwi poszła para,
Przełamała jazdę wroga
Nasza dzielna wiara!

Świszczą szable, błyszczą kosy,
Aż się oko mruży...
Wtem zahuczą pruskie działa
Jako grom wśród burzy.

Zachwiały się w rękach szable,
Zachwiały się kosy,
Pokryło się pole trupem
Jak krwawymi kłosa.

Jak lwy tak się rzuca nasi
Na pruską redutę,
Kosymierzy pędzą w błyskach
Dymami osnute...

Widzi, widzi pan Kościuszko
Jak się jęli walić,
Do odwrotu trąbić kazał,
Żeby lud ocalić.

II Trzykroć tyle było wroga
Trzykroć większa siła,

Armatami i bagnetem
Na naszych tam biła.

(M.Konopnicka, Pod Szczekocinami)

N₂ Po kolejnej przegranej bitwie pod Maciejowicami 18 października,
Kościuszko zostaje ranny i dostaje się do niewoli rosyjskiej. Powoduje to
załamanie moralne w obozie powstańczym.

16 listopada pod Radoszycami podpisano akt kapitulacji.

Doszło do III rozbioru, a Polska na 123 lata zniknęła z mapy Europy.

N₁ Kościuszko po 2 latach niewoli, zwolniony przez cara Pawła I, wyjeżdża
z kraju. Przebywa na emigracji w Ameryce, Francji i Szwajcarii.

Umiera w październiku 1817 roku w Solurze, a ciało jego, sprowadzone
do kraju, złożono na Wawelu w grobach królewskich.

III Tam w Szwajcarów wolnej ziemi

Żył Kościuszko długie lata
I obracał tęskne oczy,
Gdzie rodzinna jego chata.

IV Z Maciejowic w ranach wzięty,

Ciężką przetrwał on niewole,
Nim - wygnaniec - poszedł we świat
Na tułactwo, na niedolę!

V Aż gdy poczuł, że śmierć blisko,

Ujął w ręce miecz swój dumny

I rzekł: - Walczył w świętej sprawie,
Włóście ze mną go do trumny!

VI I na północ spojrział rzewnie,
Twarz mu blaskiem się zajęła,
I konając wyrzekł z mocą:
- "Jeszcze Polska nie zginęła!"

(M. Konopnicka)

VII Długo myśleli ludzie, jaki pomnik wystawić Kościuszcze. Jaki tu pomnik postawić, "aby był tak gorący jak serce Kościuszki, tak zimny jak stal jego szabli?"

VIII Jaki tu pomnik postawić, żeby z niego biła miłość całego narodu?

VII Komu powierzyć to wielkie dzieło? Gdzie się znajdzie rzeźbiarz, co potrafi wykuć posąg tchnący obroną ojczyzny, miłością ludu, sprawiedliwością i walecznością średniowiecznych rycerzy?

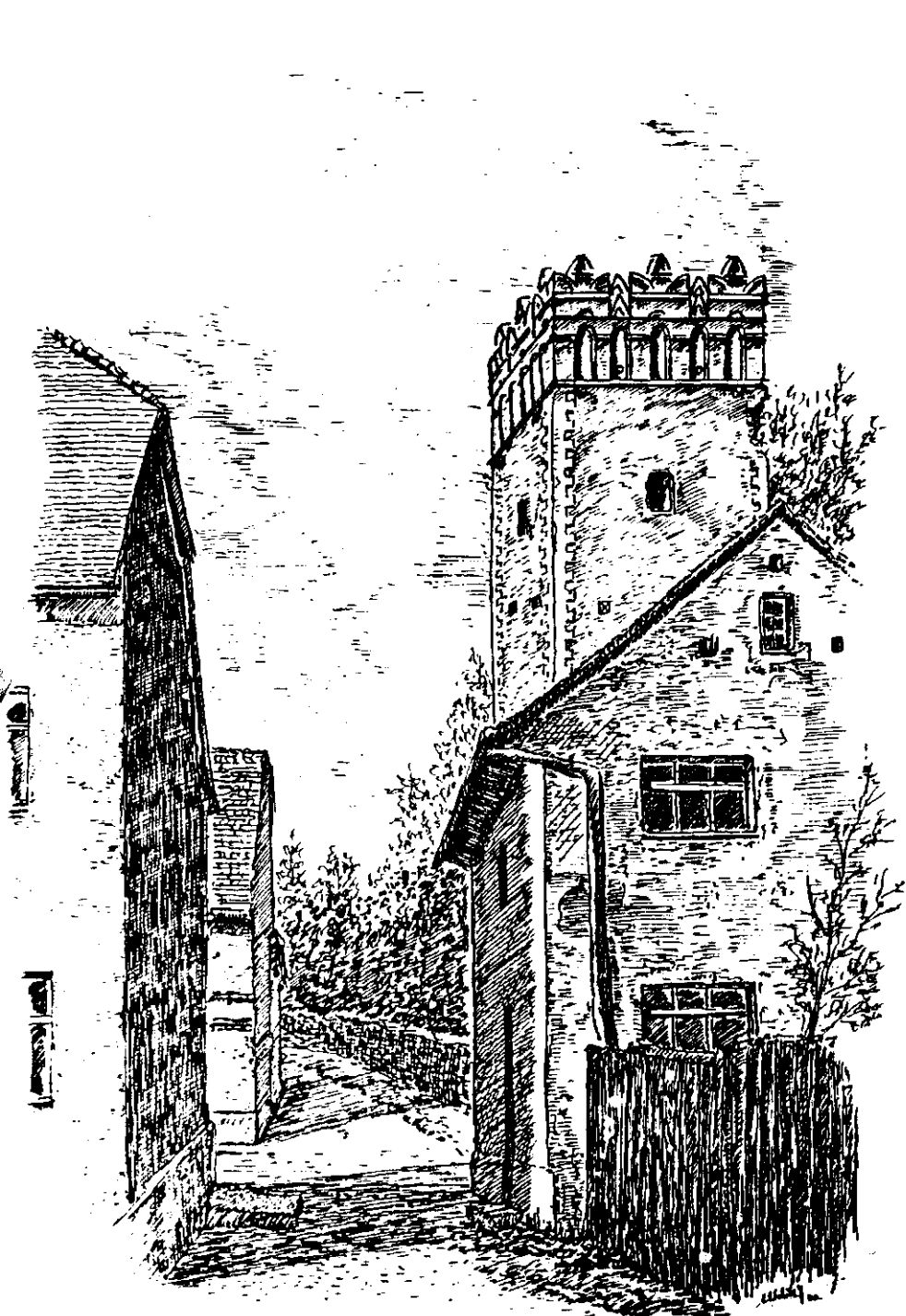
II Wreszcie pan Wincenty Mądalski, wiceprezes trybunału krakowskiego, powiedział:

- Kto walczył za ojczyzną ziemię, niech z ziemi ma też pomnik! Łza żelazo trawi, na głazie osycha, a w ziemię wsiąka na zasiew przyszłości.

III Każdemu się zdawało, że ta myśl jest wyjęta z jego serca... Nie potrzeba rzeźbiarza. Cały naród będzie rzeźbił pomnik Kościuszki. Wszystkie ręce polskie poniosą ziemię na jego kopiec...

IV Po 3 latach kopiec Kościuszki skończono. Obsiano go trawą i zasadzono krzewy. Wybudowaną krętą drogę na sam szczyt. Na tym szczycie na granitowym kamieniu wyryto jedno słowo: KOŚCIUSZCE.

(M.Dąbrowska)

Grundriss - Ansicht von Österg. Landwehr.

GRODKÓW W GALERII JANA UHLIKA

Jan Uhlak (ur. 24.04.1924 r.) , *plastyk amator*. Dzieciństwo spędził w Wilnie. W 1934 r. wyjechał z rodzicami do Warszawy, gdzie mieszkał do 1941 r. Wojenna zawierucha rzuciła go do Francji, gdzie przebywał na robotach przymusowych. W 1946 r. powrócił do Polski, osiedlając się w Gdańsku. Tam też, w 1950 r., w redakcji "Głosu Wybrzeża" zorganizował pierwszą wystawę swoich prac wykonanych w latach 1947 -1949, poświęconą zniszczeniom wojennym tego miasta. Od czasu wystawy gdańskiej Jan Uhlak prezentował swoje grafiki na 20 wystawach. Ostatnia miała miejsce w 1993 r. w Tarnowie.

Pracowitość i pasja Jana Uhlaka zaowocowała kilkunastu tysiącami szkiców. Jego młodzieńcza werwa i ciekawość świata nie opuściły go do tej pory. Niedawno przeszedł operację oczu, mimo tego nie rezygnuje ze swojego hobby. Aktualnie pracuje nad " Szlakiem Piastowskim" szkicując Paczków, Otmuchów, Nysę, Grodków, Brzeg, Oławę.

Wszystkie swoje prace Jan Uhlak wykonuje bardzo trudną techniką - piórkciem i tuszem.

W 1960 r. artysta trafił przez przypadek do Grodkowa. Jadąc pociągiem, zaciekały go wieże miasta. Wysiadł i pozostał na stałe.

Zespół redakcyjny "Pomagamy Sobie w Pracy" dziękuje artyście za nieodpłatne udostępnienie grafik przedstawiających Grodków.

Alicja Bujak

Dział Instrukcyjno-Metodyczny

Nowe serie wydawnicze (c.d.)

Literatura popularnonaukowa dla dorosłych

BIBLIOTEKA KRYTYKI

Niezależna Oficyna Wydawnicza "NOWA". Warszawa. W serii ukazują się książki znanych publicystów, filozofów, polityków i socjologów. Autorzy koncentrują się na aktualnych gospodarczych, filozoficznych i politycznych aspektach systemu.

BIBLIOTEKA NAGŁOSU

Wydawnictwo "Maszachaba". Kraków. Seria promuje wartości chrześcijańskie. Ukazują się w niej tłumaczenia wartościowych książek religijnych z różnych obszarów językowych, a także książki autorów rodzimych.

BIBLIOTEKA PANA DOMU

Wydawnictwo "Kleks". Bielsko-Biała. W serii ukazują się praktyczne poradniki dla każdego majsterkowicza: dla początkujących i zaawansowanych.

Można się z nich dowiedzieć jak tanio i efektywnie zorganizować sobie warsztaty pracy, są pomocą i inspiracją w urządzaniu i zmodernizowaniu, np. domu, ogrodu.

BIBLIOTEKA PANI DOMU

Wydawnictwo "Kleks". Bielsko -Biała. W serii ukazują się praktyczne poradniki dla kobiet, pomagające w organizacji prac domowych, różnego rodzaju przeróbkach krawieckich itp.

... DLA OPORNYCH

Oficyna Wydawnicza "Read Me". Warszawa. Światowa bestsellerowa seria wyczerpująco, ale i humorystycznie wprowadza czytelników w świat komputerów. Onieśmielony przez otaczające go PC-ty nowicjusz, otrzymuje książki pozbawione technicznego żargonu, wyjaśniające krok po kroku wszelkie niuanse techniki z dużą swadą i humorem.

... FANTASY & SF

Wydawnictwo Phantom Press International. Gdańsk. Książki ukazujące się w serii prezentują możliwie szeroką różnorodność odmian i indywidualnych stylów oraz bardzo wysoki poziom przekładów.

HISTORYCZNE BITWY

Wydawnictwo "Bellona". Warszawa. Książki ukazujące się w serii traktują o bitwach i walkach ważnych z punktu widzenia historycznego i wojskowego.

KULISY WYWIADU I KONTRWYWIADU

Wydawnictwo "Bellona". Warszawa. Seria zajmuje się działalnością szpiegów, wywiadu i kontrwywiadu i ich powiązaniem z tajnymi służbami na świecie.

MARKO POLO

Polskie Przedsiębiorstwo Kartograficzne im. Eugeniusza Romera, S.A. Warszawa - Wrocław. Seria przewodników turystycznych wydawana jest wspólnie z Mairs Geographischer Verlag. Przewodniki zawierają ciekawostki turystyczne podane w zwięzłej, atrakcyjnej formie. Wspólnie z autorami czytelnicy "odkrywają" miasta, poznają ich historię i życie współczesne, a także znajdują odpowiedź na pytania: co zwiedzać, zjeść, kupić, gdzie przenocować, i na wiele innych.

MOJE PODRÓŻE

Wydawnictwo W.A.B. Warszawa. W serii ukazują się ilustrowane reportaże z podróży zawierające informacje o zabytkach i kulturze. Uzupełnieniem tekstu są zdjęcia fotograficzne gór, wulkanów, lodowców, parków narodowych.

NAJSŁYNNIEJSZE W ŚWIECIE

Firma Wydawnicza "Agencja Elipsa". Warszawa. Seria obejmuje kilkanaście tomików w jednolitej szacie graficznej, które zawierają zdarzenia opisane,

w popularny sposób interesujące szeroki krąg czytelników, jak np. najstraszniejsze w świecie katastrofy, procesy sądowe, oszustwa, tajemnicze zdarzenia.

OKNO NA WSZECHŚWIAT

Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. Eugeniusza Romera, S.A. Warszawa - Wrocław. Książki prezentowane w serii odkrywają tajemnice Kosmosu. Wiadomości w nich zawarte podawane są w sposób prosty i zrozumiały, a ich przyswojenie ułatwiają liczne, znakomite ilustracje. W każdym z kolejnych tomów przedstawiane są wyniki obserwacji astronomicznych.

REZONANS I DIALOG

Agencja Wydawnicza Jacek Santorski and CO. Warszawa. Seria specjalizuje się w literaturze psychologicznej. Ukazują się w niej antologie dla psychologów poświęcone sztuce analizy charakterów.

Literatura popularnonaukowa dla dzieci i młodzieży

ABC HISTORII

Polska Oficyna Wydawnicza BGW. Warszawa. Polska edycja francuskiej serii adresowana jest do młodzieży szkolnej. Przybliża epoki historyczne i ważniejsze wydarzenia oraz sylwetki sławnych ludzi.

ASTRUM

Wydawnictwo "Astrum". Wrocław. Polska edycja angielskiej serii dla młodszych dzieci przedstawia niebezpieczny, ale fascynujący świat zwierząt i owadów. Opisuje ich wygląd oraz miejsca, w których występują.

BIB - PEN BAWI I UCZY

Oficyna Wydawnicza "Panda". Warszawa. Polska edycja francuskiej serii elektronicznych książek przeznaczona jest dla różnych grup wiekowych młodzieży szkolnej. Dla dzieci w wieku 5 - 7 lat ukazało się w serii 5 tytułów.

CO I JAK

Wydawnictwo "Atlas". Wrocław. Polska edycja niemieckiej serii dla młodzieży szkolnej przedstawiająca w sposób przystępny i zajmujący najrozszybsze dziedziny wiedzy.

ODKRYCIA STASIA

Wydawnictwo "Editions" Spotkania. Warszawa. Polska edycja francuskiej kieszonkowej serii encyklopedii dla młodych czytelników. Prosty i przystępny językiem odpowiada na pytania z wszystkich dziedzin wiedzy. Informacjom towarzyszą piękne ilustracje.

ENCYKLOPEDIA SZKOLNA

Wydawnictwo "Ars Polona". Warszawa. Każdy tom trzypięciotomowej encyklopedii poświęcony jest jednej dziedzinie wiedzy, np. biologii, fizyce i chemii. Encyklopedia przeznaczona jest dla młodzieży szkół średnich.

ILUSTROWANA ENCYKLOPEDIA DLA MŁODZIEŻY

Wydawnictwo "Ars Polona". Łódź. Polska wersja językowa włoskiej encyklopedii. 8-tomowe kompendium wiedzy z dziedziny uzbrojenia, historii lotnictwa, wynalazków, odkryć, przeznaczone jest dla młodzieży szkół średnich.

FASCYNUJĄCY ŚWIAT

Wydawnictwo "Podsiedlik - Raniowski i Spółka". Warszawa. Polska edycja hiszpańskiej serii przeznaczona jest dla dzieci w wieku 7 - 10 lat. W prosty i zrozumiały sposób omawia życie pospolitych owadów.

LEKSYKON ODKRYWCY

Wydawnictwo "Ars Polona". Warszawa. Seria przeznaczona jest dla młodzieży starszych klas szkoły podstawowej. Każdy tom poświęcony jest jednej dziedzinie. Tytuły poszczególnych tomów: Gwiazdy i planety, Życie oceanu, Ptaki, Skąły i minerały, Dinozaury.

ODKRYCIA MŁODYCH

Polska Oficyna Wydawnicza BGW. Warszawa. Polska edycja licencji Larousse'a i Gallimarda przeznaczona jest przede wszystkim dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej. Zawiera udokumentowane odpowiedzi na wszelkie pytania nurtujące młodego czytelnika: na temat każdej z epok, wszystkich krajów, wszelkich dziedzin wiedzy, techniki i sztuki.

PATRZE. PODZIWIAM. POZNAJĘ

Wydawnictwo "Arkady". Warszawa. Polska edycja angielskiej serii w ciekawy sposób przekazuje młodym czytelnikom informacje o otaczającym nas świecie. Wydawnictwo spełnia rolę nowocześnie pojętej encyklopedii.

ŚWIAT DZIECKA

Wydawnictwo "Res Polona". Łódź. Polska edycja 10 - tomowej włoskiej encyklopedii przeznaczona jest dla młodszych dzieci. Opisuje w sposób zrozumiały dla dziecka otaczający je świat. W serii ukazały się już 4 tomy: O ziemi, O środowisku, O życiu, O odkryciach.

TAJEMNICE ZWIERZĄT

Wydawnictwo Dolnośląskie. Wrocław. Polska edycja francuskiej serii ukazującej życie zwierząt w zróżnicowanych środowiskach. Bogato ilustrowane książki o tematyce przyrodniczej przeznaczone są dla młodzieży.

TAK ŻYLI LUDZIE

Wydawnictwo Dolnośląskie. Wrocław. Polska edycja francuskiej serii dla młodzieży szkół podstawowych, informująca o życiu ludzi w różnych krajach i w różnych epokach historycznych. Seria jest znakomitym uzupełnieniem podręczników do historii ze względu na bogactwo materiałów ilustracyjnych.

WIELKI RAJD DOKOŁA ŚWIATA

Polska Oficyna Wydawnicza BGW. Warszawa. Polska edycja hiszpańskiej serii przeznaczona jest dla dzieci w wieku 7 - 12 lat. Bogato ilustrowane wydawnictwo zawiera podstawowe wiadomości z zakresu historii, geografii, kultury krajów i miast.

ZBADAJ I POZNAJ

Wydawnictwo "Muza". Warszawa. W atrakcyjnej serii dla przedszkolaków ukazują się kolorowe, o sztywnych kartkach książeczki wyposażone w okienko, które pokazuje co "ma w środku" np. człowiek, dom, ocean.

ŻYCIE CODZIENNE W RODZINIE

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne. Warszawa. Polska edycja duńskiej serii przeznaczona jest dla dzieci w wieku 4 - 10 lat. W bezpośredni i naturalny sposób omawia różne aspekty, nie tylko ludzkiego ciała, ale uczy też jak dostrzegać otaczającą dziecko przyrodę.

Joanna Niedzielska

Dział Informacyjno-Bibliograficzny

Halina Snopkiewicz

(Zestawienie bibliograficzne)

Powieściopisarka.

Używane formy nazwiska: *Snopkiewicz-Gałka, Snopkiewicz-Kapitaniak.*

Urodziła się 16 kwietnia 1934 roku w Zawierciu. Córka Józefa Snopkiewicza, oficera i Genowefy z domu Gbyliczek, nauczycielki.

Ukończyła Państwowe Gimnazjum i Liceum w Zawierciu, gdzie w 1951 roku uzyskała świadectwo dojrzałości. Rozpoczęła studia w Akademii Medycznej w Warszawie, nie ukończyła ich.

Debiutowała w 1962 roku powieścią "Słoneczniki", która przyniosła jej prawdziwy sukces i popularność. Oprócz powieści drukowała reportaże ze swoich licznych podróży zagranicznych (m.in. Belgia, Holandia, Syjam, Portugalia). Dała się poznać również jako tłumaczka z języka greckiego.

W 1965 roku została członkiem Związku Literatów Polskich. W swoich powieściach przejawiała ambicje kreowania biografii pokolenia trzydziestolatków, swoich rówieśników. Interesowały pisarkę głównie problemy przyjaźni i miłości, przeżywane przez młodych konflikty moralne i światopoglądowe, styl życia, reakcje psychiczne i manifestowane przez nich postawy.

"... Każda z książek Haliny Snopkiewicz świadczyła o aktywnym stosunku bohaterek - mediów do odziedziczonych kryteriów ocen moralnych i propozycji i deowych, próbie uczciwego,

bezkompromisowego samookreślenia się we współczesnym świecie".

(Nowe Książki 1968 nr 7 s. 462 - 463)

Zmarła nagle 30 czerwca 1980 roku w Warszawie, w wieku 46 lat.

Twórczość

1. **Słoneczniki**. - Warszawa: Ludowa Spółdz. Wydaw., 1962. - 295 s.
Wyd. 2 : 1966
Wyd. 3 : 1968
Wyd. 4 : 1973
Wyd. 5 : 1974
Wyd. 6 : 1980
Wyd. 7 : 1986
Rec.: Mach W., *Tygodnik Kulturalny* 1964 nr 27 s. 1,5; Marczuk E., *Pomorze* 1963 nr 11 s. 4, il.; Olszewska B., *Tygodnik Kulturalny* 1962 nr 44 s. 8; [Tbepnitz K.T.] KTT, *Kultura* 1968 nr 19 s. 12, [polem.:] Barbicz-Drozdowska I., tamże nr 22 s. 11
2. **Paladyni** - Warszawa: Ludowa Spółdz. Wydaw., 1964. - 297 s.
[Cz. 2 cyklu; cz. 1 pt. "Słoneczniki"]
Wyd. 2: 1990
Rec.: Trznadel J., *Tygodnik Kulturalny* 1965 nr 25 s. 5; Wołosz J., *Nowe Książki* 1965 nr 17 s. 782 - 783, il.
3. **Piękny statek**. - Warszawa: Ludowa Spółdz. Wydaw., 1964. - 198 s.
Wyd. 2 : 1965
Wyd. 3 : 1970
Wyd. 4 : 1973
Rec.: Chruszczyński A., *Wychowanie* 1964 nr 17 s. 40; Mach W., *Tygodnik Kulturalny* 1964 nr 27 s. 1, 5; Wasilewski A., *Kultura* 1964 nr 27 s. 8

4. **Drzwi do lasu.** - Warszawa: Ludowa Spółdz. Wydaw., 1966. - 224 s.
 Wyd. 2 : 1968
 Wyd. 3 : 1972
 Wyd. 4 : 1975
 Rec.: Szwedowicz J., *Nowe Książki* 1967 nr 8 s. 457 - 458, il.; Zadura B., *Kultura* 1967 nr 10 s. 9
5. **Tabliczka marzenia.** - Warszawa: "Nasza Księgarnia", 1967. - 105 s.
 Wyd. 2 : 1969
 Wyd. 3 : 1973
 Wyd. 4 : 1980
 Wyd. 5 : 1987
 Wyd. 6 : 1991
 Rec.: Kuliczowska K., *Nowe Książki* 1968 nr 7 s. 462 - 463; Stefański A., *Ilustrowany Kurier Polski* 1968 nr 257 s. 4
6. **Tabliczka marzenia.** Scenariusz filmowy.
 [Ekranizacja ZRF "Start", 1968]
 Rec.: Drozdowski B., *Film* 1968 nr 33 s. 6; Gazda J., *Ekran* 1968 nr 33 s. 6; Kołodyński A., *Magazyn Filmowy* 1968 nr 28 s. 6
7. **Do pewnego stopnia.** [Reportaże z podróży morskiej]. - Warszawa: "Nasza Księgarnia", 1970. - 225 s.
 Rec.: Barski L., *Nowe Książki* 1971 nr 12 s. 773 - 774; Sendela A., *Książki dla Ciebie* 1971 nr 4 s. 20 - 21
8. **Karygodna zabawa.** - Warszawa: Ludowa Spółdz. Wydaw., 1970. - 157 s.
 Rec.: Buchowski M., *Współczesność* 1971 nr 16 s. 10; Kondyjowska E., *Nowe Książki* 1971 nr 11 s. 733 - 735, il.
9. **Katastrofa nadfioletu.** - Warszawa: "Iskry", 1974. - 282 s.
 Rec.: Nowicki K., *Fakty 74* 1974 nr 46 s. 7; Zieliński S., *Nowe Książki* 1974 nr 18 s. 34 - 35, il.; Żółciński T. J., *Tygodnik Kulturalny* 1974 nr 45 s. 4

10. **Kołowrotek**. - Warszawa: "Nasza Księgarnia", 1975. - 197 s.

Wyd. 2 : 1977

Rec.: Bujwid K.M., *Nowe Książki* 1975 nr 14 s. 7 - 9, il.

Przekłady

1. Melas S.: Król i pies. Tłum z grec, ..., T. Dorkofikis [adapt. radiowa 1969]

Utworky drukowane w czasopiśmie

1. **Moi najbliżsi**. Fragm. książki "Piękny statek". Il. J. Cybulska. *Tygodnik Kulturalny* 1964 nr 11 s. 1, 4

2. **"Pańskie" dziecko**. Fragm. powieści "Drzwi do lasu". *Tygodnik Kulturalny* 1966 nr 40 s. 5

3. **Bohaterski czyn niezguly**. *Miesięcznik Literacki* 1967 nr 8 s. 25 - 26;
Nasz Świat 1969 nr 9

4. **Przystanek na żądanie**. *Zwierciadło* 1968 nr 37 s. 7

5. **Kolędniczy** (fragm.). *Regiony* 1973 nr 3 s. 54 - 59

Wywiady z pisarką

1. **Nastolatki** - rocznik 52. Rozm. K. Kuliczowska. *Nowe Książki* 1968 nr 7
s. 462 - 463

2. [o sobie]. Rozm. W. Zarychta. *Regiony* 1973 nr 3 s. 82, 86, il.

3. **O zamorskich krajach, "Słonecznikach" i najbliższych planach**. Rozm.
A. Dziembaj. *Kurier Polski* 1968 nr 148

4. **Paladyni naszych dni**. Rozm. K. Karwicka. *Zarzewie* 1965 nr 17 s. 11, il.

5. Pisarze o czytelnikach. Wypow. ... *Tygodnik Kulturalny* 1967 nr 31 s. 1, 3

6. Płyni "Piękny statku"! Rozm. B.Iwanowska. *Walka Młodych* 1966 nr 13 s. 11, il.

Anna Śliwińska

Dział Informacyjno-Bibliograficzny

KALENDARZ ROCZNIC I OBCHODÓW

Przedstawiamy wybór rocznic, akcji i obchodów
na II kwartał 1994 roku.

KWIECIEŃ

/125/ 1 IV 1869

Karol Miarka wydał pierwszy numer "*Katolika*", który stał się przez pół wieku najbardziej poczytnym dziennikiem polskim na Górnym Śląsku.

/185/ 1 IV 1809

Ur. *Mikołaj Gogol*, pisarz rosyjski; (zm. 4 III 1852).

/190/ 1 IV 1804

Ur. *Michał Glinka*, kompozytor rosyjski;
(zm. 15 II 1857).

/25/ 2 IV 1969

Zm. *Zenon Klemensiewicz*, językoznawca; (ur. 2 IX 1891).

/80/ 2 IV 1914

Zm. *Paul Heyse*, pisarz i teoretyk niemiecki, laureat Nagrody Nobla w 1910 roku; (ur. 15 III 1830).

/200/ 4 IV 1794

Rocznica zwycięskiej bitwy wojsk powstańczych pod wodzą Tadeusza Kościuszki pod Raclawicami.

/80/ 6 IV 1914

Zm. **Józef Chełmoński**, malarz, czołowy przedstawiciel kierunku realistycznego; (ur. 7 XI 1849).

7 IV DZIEŃ TEATRU

/105/ 7 IV 1889

Ur. **Gabriela Mistral**, chilijska poetka i działaczka oświatowa, laureatka Nagrody Nobla w 1945 roku; (zm. 10 I 1957).

/10/ 10 IV 1984

Zm. w Opolu **Jan Borowczak**, wybitny artysta-rzeźbiarz, malarz i pedagog. Był twórcą pomników: *Bojowników o Wolność Śląska* w Opolu, *Powstańca Śląskiego* w Zdzieszowicach, *Matki Polki* w Raciborzu, *Martyrologii Jeńców Wojennych* w Łambinowicach i innych; (ur. w 1931 r.).

/70/ 14 IV 1924

Zm. **Bronisław Koraszewski**, działacz narodowy i plebiscytowy, wydawca prasy polskiej, redaktor "Gazety Opolskiej"; (ur. 15 III 1864).

/5/ 15 IV 1989

Zakończyły się rozmowy "Okrągłego Stołu".

/150/ 16 IV 1844

Ur. **Anatol France** (właśc. François Anatole Thibault), pisarz francuski, racjonalista i humanista, krytyk literacki i filozof; (zm. 12 X 1924).

/60/ 16 IV 1934

Ur. **Halina Snopkiewicz**, popularna współczesna pisarka, autorka licznych książek dla młodzieży; (zm. 30 VI 1980).

/140/ 18 IV 1854

Zm. **Józef Elsner**, polski kompozytor, pedagog, pierwszy nauczyciel F. Chopina; (ur. 1 VI 1769).

/170/ 19 IV 1824

Zm. **George Byron**, poeta angielski; (ur. 22 I 1788).

/55/ 21 IV 1939

W Berlinie zmarł prezes Związku Polaków w Niemczech
ks. dr Bolesław Domański; (ur. 14 I 1872).

22 IV MIEDZYNARODOWY DZIEŃ ZIEMI

/70/ 22 IV 1924

Zm. **Edith Nesbit**, powieściopisarka i poetka angielska;
(ur. 15 VIII 1858).

/85/ 24 IV 1909

Ur. **Piotr Świerc**, nauczyciel, muzykolog, folklorysta,
działacz społeczny na Śląsku; (zm. 8 VIII 1991).

/90/ 28 IV 1904

Ur. **Jan Izidor Sztudynger**, satyryk, poeta;
(zm. 12 IX 1970).

/10/ 29 IV 1984

Zm. **Karol Estreicher** (wnuk), historyk sztuki, współ-
twórca retrospektywnej bibliografii narodowej;
(ur. 4 III 1906).

29 IV DZIEŃ PAMIĘCI ŻYDÓW

(po raz pierwszy obchodzony w 1992 roku)

MAJ

/90/ 1 V 1904

Zm. **Antonin Dvořák**, kompozytor czeski; (ur. 8 IX 1841).

3 V ŚWIĘTO NARODOWE

/45/ 5 V 1949

Zm. *Maurice Maeterlinck*², pisarz belgijski tworzący w języku francuskim, czołowy przedstawiciel symbolizmu w teatrze, laureat Nagrody Nobla w 1911; (ur. 29 VIII 1862).

8 V MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ CZERWONEGO KRZYŻA

/70/ 9 V 1924

Ur. *Bułat Okudźawa*, rosyjski poeta i wykonawca piosenek.

/90/ 11 V 1901

Ur. *Salvadore Dali*, hiszpański malarz; (zm. 23 I 1989).

/110/ 12 V 1884

Zm. *Bedřich Smetana*, kompozytor czeski, twórca narodowego stylu w muzyce czeskiej; (ur. 2 III 1824).

/45/ 13 V 1949

Rocznica utworzenia Towarzystwa Przyjaciół Dzieci.

/10/ 16 V 1984

Zm. *Irwin Shaw*, amerykański powieściopisarz; (ur. 27 II 1913).

/70/ 16 V 1924

Ur. **Tadeusz Kubiak**, poeta, satyryk, autor słuchowisk radiowych.

18 V MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ MUZEALNICTWA

/50/ 18 V 1944

Rocznica zdobycia przez żołnierzy 2 Korpusu Polskiego, Monte Cassino.

/75/ 20 V 1919

Ur. **Gustaw Herling-Grudziński**, pisarz.

/80/ 23 V 1914

Ur. **Nora Szczepańska**, pisarka.

/20/ 24 V 1974

Zm. **Duke Ellington**, muzyk jazzowy; (ur. 29 IV 1899).

26 V DZIEŃ MATKI

31 V DZIEŃ ŚWIATOWEGO ROZWOJU KULTURY
(ogłoszony przez UNESCO na dekadę 1990-2000).

CZERWIEC

1 VI MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ DZIECKA

/70/ 3 VI 1924

Zm. **Frcnz Kafka**, pisarz austriacki; (ur. 3 VII 1883).

/30/ 3 VI 1964

Zm. **Frans Eemil Sillanpää**, prozaik fiński, laureat Nagrody Nobla w 1939 roku; (ur. 16 IX 1888).

/5/ 4 VI 1989

Pierwsza tura wyborów do Sejmu i Senatu przyniosła zwycięstwo kandydatom "Solidarności". Zdobyła ona 99 na 100 miejsc w Senacie i 35% przewidzianych uprzednio w ustaleniach "Okrągłego Stołu" w Sejmie.

5 VI ŚWIATOWY DZIEŃ ŚRODOWISKA

/20/ 9 VI 1974

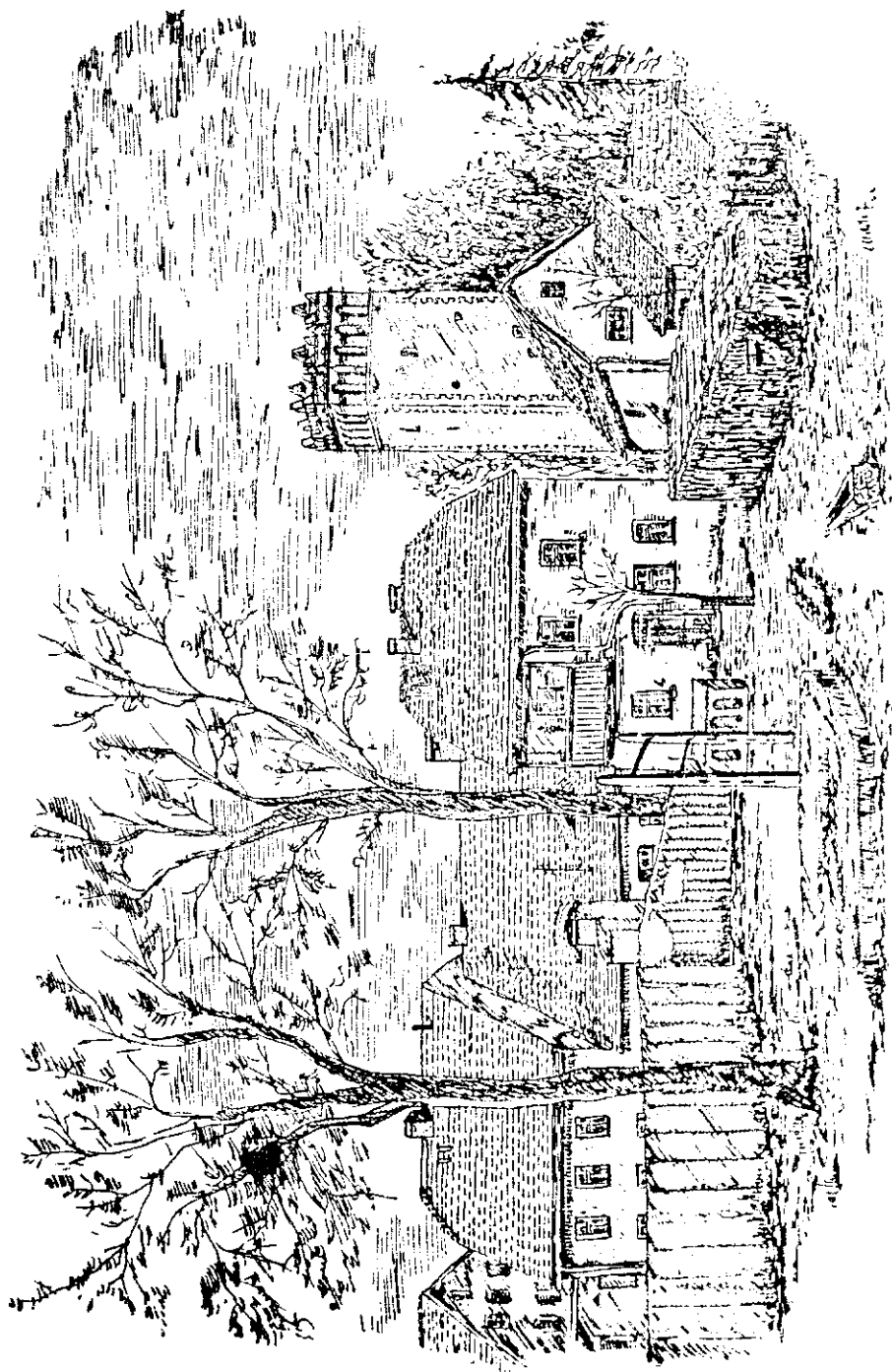
Zm. **Miquel Angel Asturias**, prozaik i poeta gwatemalski, laureat Nagrody Nobla w 1967 roku; (ur. 19 X 1899).

/25/ 14 VI 1969

Zm. **Marek Hłasko**, pisarz; (ur. 14 I 1934).

/90/ 22 VI 1904

Ur. **Michał Choromański**, prozaik i dramaturg;
(zm. 24 V 1972).

Speckelshausen im Jahre 1810
1810

Apel Zarządu Okręgu
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
do wszystkich bibliotekarzy województwa opolskiego

Zmiany zaszele w strukturze administracji państwowej i przejście bibliotek pod samorządy lokalne rozbiły dawną strukturę organizacyjną Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Z 10 kół i 230 członków pozostało 1 koło i 35 członków.

Trudno było nawet przeprowadzić wybory nowego Zarządu Okręgu, które jednak odbyły się w marcu 1993 roku. Do władz okręgowych weszli ludzie, którym ten zawód jest bliski i którzy na nowo chcą reaktywować SBP, jedyną organizację zawodową, widząc w niej platformę porozumienia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Drogie Koleżaniki i Koledzy! Bez organizacji, która reprezentuje interesy zawodu, integruje i wpływa na jego kształt i rozwój nie zrobimy wiele! Cała kultura jest w chwili obecnej zagrożona i musi przyjąć inny model pracy i działania, a my - bibliotekarze, jesteśmy szczególnie zagrożeni, ale równocześnie bardzo potrzebni społeczeństwu. Bibliotekarstwo polskie zrzeszone jest od 75 lat w organizację i Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich odgrywał i odgrywa nadal ważną rolę w kształtowaniu polityki bibliotecznej naszego kraju. To musi i powinien zrozumieć każdy bibliotekarz! Należy również patrzeć perspektywicznie i nadawać swojej profesji odpowiednią, wysoką rangę! Bez zrzeszenia się w Koła nie zrobimy kroku naprzód.

Od tego, jak zorganizujemy naszą pracę w Kole, kogo wybierzemy do władz i jaki autorytet osiągniemy w środowisku zależy niejednokrotnie byt

bibliotek i życiowe sprawy samych bibliotekarzy.

Bibliotekarstwo na świecie ma swoją ustaloną pozycję, do której musimy dążyć. Ale i tam, i tu, biblioteki są centrami życia kulturalnego i ośrodkami postępu, nauki i wychowania obywatelskiego. Wszędzie książka jest droga i tylko w bibliotece jest osiągalna dla każdego.

Nie zadawajmy sobie pytań, co my będziemy mieli praktycznie z przynależności do Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Pytania takie są w tej chwili nie na miejscu! Czytając prasę fachową widzimy ogrom pracy i starań Zarządu Głównego SBP na rzecz bibliotekarstwa polskiego. Mamy dobrą prasę fachową, coraz więcej publikacji zawodowych, organizuje się ogólnopolskie konferencje tematyczne, na łamach prasy mamy cały przegląd działań, które podejmuje Zarząd Główny i poszczególne Okręgi. Według nowego Statutu składki pozostają w Kole, a równocześnie Koło ma możliwość podjęcia działań gospodarczych, ma prawo występować o sponsorowanie i gromadzić fundusze na swoją działalność. Organizujmy się! Reaktywujmy Koła SBP! Niech przynależność do Koła będzie zaszczytem, a nie obowiązkiem! Pamiętajmy o emerytach, którzy kładli podwaliny pod rozwój sieci i poszczególnych placówek. Dla młodych, ambitnych bibliotekarzy Koło ma być polem do ujawnienia swoich zdolności i możliwości organizacyjnych i zawodowych.

Zarząd Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich mieści się nadal przy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej, ul. Piastowska 18 i tam można uzyskać informacje i pomoc (tel. 372 - 25, w . 240 - sekretarz ZO SBP).
Podajemy dla orientacji skład Zarządu Okręgu SBP w Opolu:

- przewodnicząca ZO SBP   - kol. Janina Kościów (MBP)
- wiceprzewodnicząca   - kol. Ewa Wedemska-Zerych (WBP)
- sekretarz   - kol. Ewa Ledwoń (WBP)

- skarbnik - kol. Ewa Goplańska (MBP)
- członkowie - kol. Alicja Tomalska (WSP)
- kol. Maria Wojnarowska-Pawelec (WSI)
- kol. Krzysztof Koss (WBP)
- Komisja Rewizyjna - kol. Elżbieta Knera (WBP)
- kol. Anna Kwaśnicka (MBP)
- kol. Antonina Solka (WSI)

Przewodniczącą Koła Miejskiego SBP w Opolu została wybrana kol. Zofia Maliszewska (WBP).

Z koleżeńskim pozdrowieniem

Przewodnicząca ZO SBP

st. kustosz *Janina Kościół*

Komunikat "Solidarności"

Ostatnio zaistniała sytuacja, kiedy Związek Zawodowy "Solidarność" nie mógł już pomóc bibliotekarzom zwalnianym z pracy (Zawadzkie, Grodków). Nie byli to członkowie związku zawodowego.

Ponieważ takie sytuacje wynikają często z niewiedzy pracowników o uprawnieniach związku zawodowego (Dziennik Ustaw Nr 55 z 1991 r. poz. 234), korzystam więc z uprzejmości kolegium "Pomagamy Sobie w Pracy", by w imieniu Międzyzakładowej Komisji NSZZ "Solidarność" Bibliotek Publicznych Województwa Opolskiego przekazać Państwu następujące informacje:

Związek nasz jest jedynym związkiem zawodowym działającym na rzecz pracowników bibliotek publicznych woj. opolskiego. Członkami związku mogą być nie tylko bibliotekarze WBP i MBP w Opolu, ale i pracownicy wszystkich bibliotek istniejących na terenie woj. opolskiego.

Głównym celem "Solidarności" jest reprezentowanie i obrona praw oraz interesów pracowników. Związek współtworzy więc z Pracodawcą zakładowe umowy zbiorowe, zakładowe porozumienia płacowe, konsultuje akty wewnątrzzakładowe takie jak: regulamin pracy, regulamin wynagrodzeń, regulamin nagród, premii, uczestniczy przy ustalaniu zasad wykorzystania funduszu socjalnego i mieszkaniowego, sprawuje kontrolę nad przestrzeganiem przepisów prawa pracy (kontrolą tą objęte są również działania we wszystkich sprawach pracowniczych nie wyłączając indywidualnych spraw wynikających ze stosunku pracy), uczestniczy w procesie wydania pracownikowi opinii o pracy.

Tam, gdzie istnieje związek zawodowy Pracodawca ma obowiązek zawiadomić organizację zawodową na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas nie określony, podając przyczynę uzasadniającą rozwiązanie umowy.

W przypadku braku reprezentacji związkowej, a także gdy w bibliotece nie działa związek zawodowy, teoretycznie pracownik może poznać przyczyny wypowiedzenia dopiero w postępowaniu spornym przed sądem pracy, gdyż zakład pracy nie ma prawnego obowiązku poinformowania pracownika o określonych przyczynach wypowiedzenia mu umowy. Natomiast nie zachowanie konsultacji ze związkiem zawodowym stanowi podstawę dochodzenia przed sądem pracy uznania wypowiedzenia za bezskuteczne lub przywrócenie do pracy albo odszkodowanie. Z możliwości obrony korzysta członek związku zawodowego oraz może skorzystać pracownik nie zrzeszony, który wskaże do obrony swych praw pracowniczych wobec Pracodawcy, zakładową organizację związkową, gdy ta uprzednio wyraziła na to zgodę. Jeżeli pracownik nie zrzeszony nie wskaże zakładowej organizacji związkowej albo wskazana organizacja nie wyrazi uprzednio zgody na obronę praw pracownika Pracodawca jest zwolniony z obowiązku konsultacji ze związkami.

Za Międzyzakładową Komisję
NSZZ "Solidarność" Bibliotek
Publicznych Województwa Opolskie
mgr *Danuta Żylska-Kobiałko*

Nasz adres: 45 - 111 Opole

ul. Piastowska 18, tel. 372-25 wew. 246

